

Historia Semestr IV

LO zjazd 5

Lekcja 1 zdalna

Temat Rewolucja angielska i rozwój parlamentaryzmu

Najważniejsze zagadnienia: _____

sytuacja społeczno-gospodarcza w Anglii

- rządy Stuartów
- wybuch rewolucji angielskiej
- wojna domowa w Anglii
- dyktatura Olivera Cromwella
- demokracja parlamentarna w Anglii

Zadania:

- Zapoznaj się z notatką oraz tematem na stronie

<https://epodreczniki.pl/a/monarchia-parlamentarna/DEWAmb2jv>

- Wykonaj poniższe zadania i przyslij zdjęcie/ screen/załącznik na adres:
alicja.skutnik@ckziu1.edu.pl w ciągu 1 tygodnia.

Wyjaśnij znaczenie terminów: Akt nawigacyjny, lord protektor, Habeas Corpus Act, Ustawa o prawach, Akt o następstwie tronu

Lekcja 2 zdalna

Temat Wojna trzydziestoletnia

Najważniejsze zagadnienia:

-geneza wojny trzydziestoletniej

- etapy wojny trzydziestoletniej
- pokój westfalski
- skutki wojny trzydziestoletniej dla dziejów Europy

Zadania:

- Zapoznaj się z notatką .
- Wykonaj poniższe zadania i przyslij zdjęcie/ screen/załącznik na adres:
alicja.skutnik@ckziu1.edu.pl w ciągu 1 tygodnia.

Wyjaśnij znaczenie terminów: *defenestracja praska, pokój westfalski, Unia Protestancka, Liga Katolicka*

Lekcja 3 zdalna

Temat Absolutyzm we Francji.

Najważniejsze zagadnienia: _____

- Francja kardynała Richelieu
- czasy Frondy
- rządy osobiste Ludwika XIV

Zadania:

- Zapoznaj się z notatką oraz tematem na stronie

<https://epodreczniki.pl/a/krol-slonce/DQtI23FIW>

- Wykonaj poniższe zadanie i przyslij zdjęcie/ screen/załącznik na adres:
alicja.skutnik@ckziu1.edu.pl w ciągu 1 tygodnia.

Wyjaśnij znaczenie terminów: intendenci, hugenoci, Edykt _nantejski, Król Słońce

Lekcja 4 i 5 zdalna

Temat Kultura baroku w Europie

Najważniejsze zagadnienia:

- geneza baroku
- główne cechy baroku
- dzieła sztuki barokowej w Europie
- architektura

Zadania:

- Zapoznaj się tematem na stronie

<https://epodreczniki.pl/a/barok-w-europie-i-polsce/DQDA2uZal>

- Wykonaj poniższe zadanie i przyslij zdjęcie/ screen/załącznik na adres:
alicja.skutnik@ckziu1.edu.pl w ciągu 1 tygodnia.

Wymień najważniejsze świątynie i założenia pałacowe powstałe w Rzeczypospolitej w okresie baroku.

NOTATKI DO LEKCJI

REWOLUCJA ANGIELSKA W XVII w.

1. Geneza rewolucji burżuazyjnej w Anglii

- a) dążenie burżuazji i nowej szlachty (getry) do likwidacji pozostałości ustroju feudalnego (cechów i feudalnej własności ziemskiej) – od XVI w. w Anglii zaczęła się rozwijać gospodarka wczesnorynkowa. Jej rozwój był hamowany przez stary system feudalny – feudalną własność ziemi i system cechowy. System cechowy blokował rozwój mieszczaństwa i drogę jego awansu. Na skutek feudalnej własności ziemi chłop, nawet majątny, nie mógł jej zakupić i inwestować w siebie. Nowa szlachta, tzw. gentry, była zaangażowana w działalność handlową, produkcję i ekspansję kolonialną. Była zainteresowana zniesieniem stosunków feudalnych, które gwarantowały starej szlachcie rodowej wpływy i olbrzymie majątki ziemskie.
- b) kwesie religijne - W Anglii oprócz anglikanizmu, pojawił się również purytaniezm – odłam kalwinizmu. Purytaniezm przyjęli głównie mieszczaństwo i chłop, którzy chcieli zmienić istniejące stosunki polityczne, społeczne i gospodarcze. Purytanie atakowali Kościół anglikański, a tym samym i króla, który był jego „głową”. Domagali się całkowitego zerwania z Rzymem i konfiskaty majątków kościelnych. Podobnie jak kalwini w Szwajcarii, postulowali utworzenie takiego systemu rządów, który opierałby się o reprezentację społeczeństwa – a to oznaczało ograniczenie władzy królewskiej lub nawet jej zniesienie. Było to tym groźniejsze dla monarchii, że purytanie zdobyli większość w parlamencie angielskim.
- c) rządy Stuartów – po śmierci Elżbiety I, na tronie angielskim zasiadł syn Marii Stuart – Jakub I. Anglia i Szkocja zostały połączone unią personalną. Zarówno Jakub I (1603-1625) jak i jego syn Karol I (1625-1649) byli zwolennikami władzy absolutnej – dążyli do ograniczenia władzy parlamentu angielskiego, który miał m.in. prawo uchwalania podatków.
- d) konflikt między monarchią a parlamentem - jego podstawą była polityka zagraniczna Jakuba I, podatki oraz kwestie religijne. Jakub I prześladował purytanów, prowadził niekonsekwentną politykę wobec Francji, która przynosiła tylko straty i dążył do znacznego zwiększenia podatków. Parlament był skłonny uchwalić podatki pod warunkiem uznania swych praw do współdecydowania w sprawach państwa:
- 1628 – parlament złożył petycję o prawach, w której domagał się nie nakładania podatków bez zgody parlamentu, nie przeprowadzania aresztowań bez uzasadnionego powodu i zniesienia sądów wojennych. W odpowiedzi Karol I odrzucił petycję i rozwiązał parlament. Nie zwoływano go przez 10 lat.
 - w 1638 r. wybuchło powstanie w Szkocji przeciwko podporządkowaniu kraju kościołowi anglikańskiemu i konfiskatom majątków ziemskich. Król by stłumić powstanie musi zdobyć pieniądze. W tym celu w 1640 r. zwołuje parlament żądając uchwalenia podatków. Parlament Krótki odrzucił postulaty królewskie więc został rozwiązany.
 - Król nie mogąc zdobyć funduszy ponownie zwołał parlament. Nazwano go Długim Parlamentem – obradował dziesięć lat 1640 – 1653. Uchwalił on Wielką Remonstrację – program reform, w którym żądano: kontroli parlamentu nad finansami i podatkami, zniesienia sądów specjalnych, ograniczenia uprawnień biskupów, powoływania ministrów cieszących się zaufaniem parlamentu.
 - Karol I nie zgadzając się żądaniami parlamentu podjął próbę zamachu, która skończyła się niepowodzeniem i musiał uciekać. Udał się do Szkocji. Wybuchła wojna domowa (1642).

2. Wojna domowa

- a) dwa zwalczające się obozy:
- **królewski** – Kościół anglikański i armia „kawalerów” – tzw. stara szlachta rodowa i wielcy właściciele ziemscy
 - **opozycja** – po stronie parlamentu stanęli „okragłogłowi” – purytańska nowa szlachta, rzemieślnicy, bogaci chłop i yeomeni (dzierżawcy ziemi szlacheckiej). Na ich czele stanął Oliwer Cromwell, który stworzył Armię Nowego Wzoru, w której służyli ludzie ze względów ideologicznych (fanatycy)
- b) przebieg wojny – „okragłogłowi” w 1645 r. zdobyli główną siedzibę króla - Oxford i pokonali armię królewską w bitwie pod Naseby. Karol I musiał uciekać do Szkocji. Szkoci wydali go parlamentowi. Jednak Karolowi I ponownie udało się zbiec - uciekł na Wyspę Wight.

WOJNA TRZYDZIESTOLETNI (1618 – 1648) – geneza i skutki

1. Przyczyny wojny

a) narastanie konfliktów międzynarodowych w Europie w XVI w. spowodowane:

- rywalizacją mocarstw w Europie Środkowej na terenie: Prus, Inflant, Rzeczypospolitej (walka o dominację nad Morzem Bałtyckim), Węgier (walka między Habsburgami i Turcją o panowanie nad Węgrami)
- rywalizacja między krajami katolickimi i protestanckimi np. uniezależnienie się protestanckich Niderlandów od władzy katolickiej Hiszpanii
- walka o hegemonię w Europie w XVI w. między dynastiami: Habsburgów (rządzili Niderlandami, Hiszpanią, Rzeszą Niemiecką) i francuskich Walezjuszy. Przykładem tej rywalizacji są długoletnie wojny o państwa włoskie między Habsburgami a Walezjuszami, zakończone zwycięstwem Habsburgów.
- wzrost znaczenia Szwecji – Szwecja była nowym mocarstwem (protestanckim) w rejonie Morza Bałtyckiego

b) wzrost napięcia w Rzeszy Niemieckiej

- kontrreformacja, w drugiej połowie XVI w. miała na celu nawrócić jak najwięcej protestantów. W Niemczech pojawił się strach przed rekatolizacją – protestanci obawiali się przymusowego nawracania na katolicyzm
- książęta protestanccy obawiali się, zniesienia postanowień pokoju w Augsburgu z 1555 r. („czyj kraj tego religia”), który zapewniał pokój religijny w Niemczech i był przyczyną podziału krajów niemieckich na katolickie i protestanckie. Obawiano się również, że książęta będą musieli zwrócić Kościołowi majątki, które sekularyzowano (zeświecczono i upaństwowiono).
- książęta, zarówno katolicy jak i protestanci, obawiali się wzmocnienia władzy centralnej – cesarskiej. Trzeba pamiętać, że Rzesza Niemiecka podzielona na ponad 100 państw, wchodziła w skład Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego, na czele którego stał cesarz. Jego znaczenie od XIV w. znacznie osłabło w Niemczech; stał się on praktycznie władcą tytularnym. Od kiedy władza cesarska spoczęła w rękach Habsburgów, rozwijali oni głównie swoje ziemie dziedziczne – tak powstało Cesarstwo Habsburgów (późniejsze Cesarstwo Austriackie).
- na początku XVII w. powstały dwa obozy: protestancki tzw. Unia Protestancka (Francja, która chciała zerwać sojusz państw habsburskich; Szwecja, Niderlandy i Dania) oraz obóz katolicki tzw. Liga Katolicka (Habsburgowie, Hiszpania)

c) kraje Europy Zachodniej przyjęły wybraną orientację – protestancką lub katolicką. Europa została podzielona, co pozwoliło na późniejsze umiędzynarodowienie konfliktu, który początkowo wybuchł na obszarze Cesarstwa Habsburgów.

d) bezpośrednią przyczyną wojny był konflikt między protestanckimi Czechami (Czesi od XIV w. wyznawali husytyzm), a Habsburgami.. Królestwo Czech wchodziło w skład Cesarstwa Habsburgów. Był to jednak kraj o dużej ilości protestantów. Na początku XVII w. cesarz zagwarantował protestantom czeskim wolność wyznania (list majestatyczny). Ponieważ gwarancje te zostały złamane doszło do defenestracji praskiej (1618) – wyrzucenia przez okno zamku na Hradczanach, namiestników cesarza Macieja I. Wydarzenie to zapoczątkowało wojnę antyhabsburską w Czechach – pierwszy etap wojny trzydziestoletniej.

2. Wojna trwała 30 lat – od 1618 – 1630 r.

Wzięły w niej udział praktycznie wszystkie państwa Europy Zachodniej i Środkowej. Po stronie państw protestanckich walczyły: Anglia, Francja, Szwecja, Dania, Niderlandy, Siedmiogród, część państw niemieckich. Po stronie państw katolickich walczyły państwa rządzone przez Habsburgów. Wyróżniamy cztery etapy wojny: (1) wojna czeska, (2) duński okres wojny, gdy na czele Unii Protestanckiej stanął król Danii Chrystian; (3) okres szwedzki gdy na czele Unii Protestanckiej stanął Gustaw II Adolf; (4) francuski okres wojny gdy na czele obozu protestanckiego stanął król Francji. Wojna była bardzo krwawa. Po raz pierwszy w tak dużym stopniu ucierpiała ludność cywilna.

3. Skutki wojny.

- a) Wojnę zakończył **pokój westfalski w 1648 r.** Podpisano wówczas traktaty pokojowe między Francją i Cesarstwem oraz między Szwecją, a Rzeszą Niemiecką:

Traktaty westfalskie – dokładnie

Pokój między Francją a Cesarstwem w Munster 24.10.1648	▪ Uznano prawa Francji do 3 biskupstw: Metz, Toul, Verdun ▪ Habsburgowie zrzekli się na rzecz króla Francji praw patrymonialnych do swych posiadłości w Alzacji (landgrafstwa Dolnej i Górnej Alzacji, 10 miast Rzeszy oraz miasta Brisach) ▪ Habsburgowie uznali prawa Francji do miejscowości Pignerol we Włoszech.
Pokój w Osnabruck: ▪ Szwecja, Brandenburgia ▪ sprawy wewnętrzne cesarstwa i Rzeszy	Podział Pomorza: Szwecja uzyskała ujście Odry ze Szczecinem oraz Wyspu Uznam Wolin i Rugię. Szwedzi otrzymali również biskupstwa (sekularyzowane) w Bremie i Verden oraz port w Wismarze (rekompensata za Pomorze Wschodnie) Elektorowi brandenburskiemu przypadła wschodnia część Pomorza z Kołobrzegiem oraz biskupstwa w Minden i Halberstadt oraz arcybiskupstwo w Magdeburgu (rekompensata za Pomorze Zachodnie) ▪ Książęta uzyskali niemal pełną suwerenność – posiadali prawo zawierania sojuszy i traktatów bez zgody cesarza ▪ Wszystkie zmiany stanu posiadania, które nastąpiły na skutek reformacji (do 1624 r.) będą utrzymane w mocy ▪ Zapewniono ludności swobodę wyznania, pod warunkiem wypełniania obowiązków wobec władcy (luteranie, kalwini, katolicy – tylko ich to dotyczy) ▪ Cesarz ogłosił amnestię i przywrócił posiadłości tym, którzy je utracili wskutek wojny
Pokój w Hadze między Hiszpanią a Holandią 30.01. 1648 – został ratyfikowany w Munster	▪ król Hiszpanii formalnie uznał niepodległość Zjednoczonych Prowincji ▪ Zjednoczone Prowincje uzyskały nowe terytoria zdobyte podczas wojny: Brabant, Flandria, Limburgia ▪ Ujście Skaldy pozostało zamknięte dla żeglugi – skazanie Antwerpii na upadek
	▪ Uznano niezależność Konfederacji Szwajcarskiej

- postanowienia dotyczące terytorium:

- Francja otrzymała prawa do biskupstw w Toul, Verdun, i Metz; prawa do habsburskich posiadłości w Alzacji, 10 miast Rzeszy w Nadrenii
- Szwecja uzyskała Pomorze Szczecińskie ze Szczecinem, wyspy Uznam, Wolin i Rugię, port w Wismarze, biskupstwa w Bremie i Garden
- Brandenburgia uzyskała wschodnią część Pomorza Zachodniego z Kołobrzegiem, arcybiskupstwo w Magdeburgu, biskupstwa w Kamieniu i w Minden
- Saksonia przyłączyła Łużyce
- uznano niezależność Szwajcarii

- inne postanowienia:

- uznano sekularyzację dóbr kościelnych
- odstąpiono od zasady „czyj kraj tego religia” – wprowadzono wolność wyznania kalwińskiego, luterńskiego bądź katolickiego
- ogłoszono amnestię cesarską
- kraje Rzeszy uzyskały prawo prowadzenia własnej polityki zagranicznej

b) inne następstwa i znaczenie wojny

- liczne kraje Europy Zachodniej i Środkowej legły w gruzach, doszło do wyludnienia wsi i miast, co doprowadziło do poważnego kryzysu gospodarczego (upadek handlu, rzemiosła i rolnictwa)
- wojna trzydziestoletnia zakończyła dominację Hiszpanii i dynastii Habsburgów w Europie – rozpoczął się wzrost znaczenia Francji i Szwecji, które stały się mocarstwami
- usankcjonowano rozbięcie Rzeszy – od tej pory mówimy o Cesarstwie Habsburgów (Austria, Styria, Kraina, Czechy, Słowacja, Węgry, Tyrol) jako o samodzielnym państwie. Idea Cesarstwa Rzymskiego Narodu Niemieckiego przestaje istnieć.
- nastąpił upadek kultury i oświaty, zwłaszcza czeskiej, wskutek wymordowania szlachty czeskiej w bitwie pod Białą Górą (1620)

MONARCHIA ABSOLUTNA WE FRANCJI

Absolutyzm – forma rządów, polegająca na skupieniu władzy w rękach panującego monarchy. Jego władza nie podlega niczyjej kontroli.

1. Przyczyny wykształcenia się absolutyzmu we Francji :

- kryzys monarchii stanowej – upadek znaczenia szlachty i duchowieństwa. Liczebność szlachty znacznie zmalała po wielu wojnach końca średniowiecza (np. wojna stuletnia). Na skutek reformacji spadło znacznie znaczenie duchowieństwa
- wzrost znaczenia mieszczaństwa, które korzystało ze skutków wypraw geograficznych; mieszczaństwo dzięki rozwojowi handlu i rzemiosła znacznie się wzbogaciło. Szlachta, która nie uczestniczyła w tym procesie z kolei ubożała
- Francja przekształcała się w monarchię kolonialną. Do zdobycia i utrzymania kolonii potrzebna jest silna, stała armia zawodowa. Rosło znaczenie piechoty i artylerii, a maleje znaczenie jazdy. Król potrzebuje coraz większych funduszy na zaciąg armii i jej utrzymanie. Może je otrzymać jedynie od stanu trzeciego (mieszczaństwo i chłopcy).
- król stara się rolę starej administracji, w której stanowiska przydzielano ze względu na pochodzenie społeczne a nie umiejętności. Potrzebuje silnej, nowej administracji która umiałaby zarządzać nowożytnym państwem i która była by mu całkowicie podporządkowana.

2. Wykształcenie się absolutyzmu we Francji zawdzięczamy reformom kardynała Armand Richelieu, który był pierwszym ministrem Ludwika XIII, reformom J Colberta. Francja ostatecznie przekształciła się w monarchię absolutną za panowania Ludwika XIV.

a) reformy kardynała Armand Richelieu:

- ograniczył rolę hugenotów (francuskich kalwinów), którym Henryk IV przyznał 200 twierdz, jako gwarancję wolności wyznania. Richelieu pozbawił hugenotów niezależności politycznej – zabrał im twierdze, przywileje i wojsko. W edyktie laski zagwarantował im wolność wyznania
- ograniczył prawa i przywileje arystokracji francuskiej – wprowadził zakaz posiadania prywatnych zamków warownych oraz zakaz pojedynków
- rozbudował armię i flotę francuską
- zorganizował administrację podległą królowi – na miejsce rady królewskiej powołał rząd złożony z fachowców (ministrów); powołał intendentów zarządzających prowincjami
- rozwijał rodzimą produkcję – był zwolennikiem merkantylnizmu (doktryna ekonomiczna, zgodnie z którą dobrobyt kraju zależy od rozwoju rzemiosła i handlu)
- zwiększył podatki
- rozbudował i usprawnił system komunikacji i pocztę

b) rządy Ludwika XIV

Początkowo rządy w imieniu małoletniego króla sprawowała matka Anna Austriaczka i pierwszy minister kardynał Juliusz Mazzarini. Ludwik XIV przejął rządy osobiście po śmierci Mazzariniego w 1651 r. Panował do 1715 r. Jak mówił „Państwo to ja” – określano go mianem „króla słońce”.

- zlikwidował urząd pierwszego ministra, a administrację podporządkował bezpośrednio sobie
 - umocnił i rozwinął administrację państwową – administracja dzieliła się na centralną i lokalną. W skład administracji centralnej wchodziły rady, które spełniały funkcje ministerstw (stanu, depech, finansów, wyznań i handlu) oraz utworzył urzędy centralne (kanclerz, kontroler generalny, sekretarz stanu). Administracja lokalna opierała się na intendentach, którzy zarządzali prowincjami (nadzorowali administrację lokalną, sądy, pilnowali prawa i porządku, pobierali podatki)
 - pozbawił znaczenia dawne urzędy i instytucje stanowe – król nie zwoływał Stanów Generalnych, parlamenty mogły rejestrować edykty królewskie i nie mogły odmówić tej rejestracji; pozostawił urząd gubernatora ale pozbawił go realnej władzy
 - zniósł edykt nantejski, który gwarantował wolność wyznania. Na skutek prześladowań hugenoci emigrowali
 - utworzono policję bezpośrednio podległą królowi, która mogła aresztować człowieka bez wyroku sądowego
 - wprowadzono cenzurę
-
- przeprowadzono pierwszy spis ludności
 - zreorganizował armię
 - minister **Jan Baptysta Colbert** przeprowadził reformy gospodarcze: podniesiono czynsze dzierżawne w dobrach królewskich, zrewidowano i zmniejszono przywileje szlachty, wprowadzono nowy system pobierania podatków, popierano rozwój rodzimej produkcji i handlu – popierał eksport i starał się ograniczyć import, rozbudował flotę handlową
 - zreorganizował armię – zwiększył liczbę żołnierzy (była to armia zawodowa) , wprowadził jednolite umundurowanie, nową broń (palną); większe znaczenie uzyskiwała artyleria, kładł nacisk na wykształcenie oficerów (akademie wojskowe) oraz na rozwój inżynierii wojskowej (fortyfikacje)
 - dbał o rozwój oświaty. W tym celu utworzono francuską Akademię Nauk
 - opracowano kodeks cywilny